Predikan från Umeå

1a söndagen i fastan den 6 mars 2022. Söndagens tema var Prövningens stund.
Predikan hölls i Umeå stads kyrka av Mattias Hjalmarsson.

Men titta på mig då! Säger han med allt högre röst och tonläge. Titta på mig när du pratar med mig! Orden faller som piskrapp. Han är arg, och jag är lika arg jag.
Jag minns inte hur det började. Det startade tidigt i mitt liv, i våra liv. Kanske är det en liten skada, ni vet, som när det har gått en flisa ur kaffemuggen, bara det att den här skadan är i mig, den är min.

Jag skulle vilja vara lugn som en zen-munk, eller en upphöjd mästare; lugn och stabil som ett berg eller en klippa i stormigt hav. Det är jag inte. Hela mitt inre reser sig. Ni vet hur det är, eller inte. Hjärtat slår, adrenalinet pumpar, musklerna spänns, kroppen är beredd på flykt eller kamp – Så, jag är mer som en provocerad Donald Trump, och jag skäms för det och jag kan inte lyfta blicken. Jag vet att jag sårat honom, att jag gjort fel, att han är besviken och har all rätt att vara arg, men JAG DÅ!?

Han har alltid varit så duktig, gjort allt rätt. Han är smart och trevlig, en kombination som lätt väcker avund. Det tog sällan mer än fyra drag innan han besegrat mig i schack. Ibland räckte det med tre.

Situationen vi är i, är som gjord för att driva konflikter: Bouppteckning och arvsskifte efter vår far. I situationer som denna kommer mycket upp till ytan, och ibland vill vi, på något sätt, bli kompenserade för missaktning eller förorätter som vi upplevt.

Min skada, flisan, var att jag alltid placerat mig själv i underläge i förhållande till honom. Kanske tyckte min far mer om honom. Kanske inte – det kan jag inte veta – det mesta vet vi inte om dom människor vi möter - men jag hade trott det hela mitt liv och all den smärtan låg i botten av den ilska som jag där och då kände mot min bror, och jag kunde inte lyfta blicken för att möta hans. Det gjorde för ont i mig, och det var så lång väg upp till hans ögon och den enkla rörelsen krävde mer kraft än jag hade. Det var så mycket lättare att vara arg, än att vara sårbar.

Det som gjorde så ont var inte min brors begåvning eller allt han var duktig på, det var min egen känsla av att inte vara tillräcklig, inte vara bra nog… för att vara älskad.

Skadan och trasigheten går rakt genom mig, och dig. För världen är trasig, skadad. Kärleken är sårig mellan människor och Gud. Prästen Lars Collmar skriver att vi ser på världen, varandra och kärleken med djävulsflisan i ögat, hans beskrivning av en värld som inte längre

är ett paradis. Det är lätt att se på världen med beräkning och misstro, i stället för med den barnsliga glädje och tillit som dom flesta av oss föds in i. Paulus skriver att vi ser dunkelt, som i en spegel.

Kanske fanns det för länge sedan en Kain och en Abel, en Adam och en Eva, kanske inte. Och kanske spelar det heller inte någon större roll. De gamla berättelserna har rätt att vara myter. Kanske har händelserna berättelserna handlar om aldrig inträffat, men dom händer lika fullt hela tiden i våra liv. Berättelserna blir som konstverk som vi kan tolka och försöka förstå och som hela tiden lär oss något om oss själva, våra liv och det tid vi lever i.
Jag känner igen mig i båda, och jag känner med Kain som inte tror sig om att han, hans liv och hans offer skulle duga i Guds ögon. Hur visste dom ens vilket offer som Gud gillade och inte? Eller var det bara som dom trodde? Som dom hoppades, eller var rädda för?

Att lämnas utanför, att inte höra till, att inte räknas med är erfarenheter som gör oss illa och som kanske skrämmer oss mer än allt annat. Vår grundkonstitution är samhörighet och vi blir till i möten med andra, från livets första andetag.
Det är lätt att känna med Kain, när han tror sig vara övergiven, ensam, lämnad, mindre än.

Vad är Kains prövning?
Vad är din och min?

Kain är övertygad om att Gud ogillar hans offer, kanske till och med ogillar honom. Gud korrigerar honom hur som helst inte. Han blir lämnad kvar i sin smärta och sin vrede.

Det är ett förtroende han ges. Valet. Kain är själv ansvarig för sina handlingar. Kain är ansvarig liksom vi har ansvaret för våra val och våra liv. Vi har att, liksom Kain, välja mellan kärlekens makt eller att härska med våld. Det senare ser vi allvarliga konsekvenser av idag i Rysslands anfall på Ukraina och det är en tragedi för alla inblandade. Ja, även för Putin själv om han så skulle ockupera och styra hela Ukraina.

Det är inte Gud som frestar, det är själva livet och ibland orkar vi inte med utan önskar att Gud, som den Kosmiska föräldern, ska välja åt oss, leda oss eller befalla oss.
Skulle vi på allvar vilja det? Skulle vi då inte bli Kosmiskt omyndigförklarade?

Det är svårt att stå ut med smärtan, både ens egen och andras. Att undvika den kan ibland vara en överlevnadsfunktion, men inte alltid. Jag tror verkligen inte att vi behöver söka den. Den kommer ändå. Men vi vill skydda våra nära, vi försöker ibland bära deras smärta – fastän vi vet att det inte går. Vi skyddar också oss själva, ibland med all rätt.

Petrus månar om sin mästare och vän, tar honom avsides och säger: ”Något sådant ska aldrig hända dig.” Petrus har sina egna förhoppningar och behov. Han lägger dom på Jesus själv. Och vem skulle inte ha lockats av den positiva framtidsvisionen: Du ska vara bevarad. Inget ont ska hända dig. Du ska leva gott och länge?

Kanske träffar Petrus något i Jesus som är mycket mänskligt – en längtan efter ett gott och skönt liv, att få slippa kampen och slitet och smärtan? Kanske är det därför som Jesus svarar så skarpt: Gå bort från mig, Satan!

Han vet att Guds kärlek är sårbar. Det är en trotsig kärlek som får en att lyfta blicken hur smärtsamt det än är. Han vet att det är den vägen som är den sant mänskliga.